

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta (HE 145/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty hallintovaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- puolustusvaliokunta PuVL 13/2025 vp
- hallintovaliokunta HaVL 24/2025 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 30/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Mirjami Tanner, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Johanna Hakala, sisäministeriö
- johtava tuloksellisuustarkastaja Sami Vuorinen, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- haavoittuvuuksien ja resilienssisektorin johtaja, kommodori Jukka Savolainen, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
- strategisen tuen päällikkö Nuutti Nikula, Huoltovarmuuskeskus
- kehittäispäällikkö Ari Korhonen, Suomen Kuntaliitto
- johtava asiantuntija Markku Rajamäki, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- johtaja Jari Kostama, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Mika Linna, Finanssiala ry
- vastuullisuusjohtaja Sami Nikander, Kemianteollisuus ry
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Anni Siltanen, Kemianteollisuus ry
- toimialajohtaja Ismo Huhtanen, Medialiitto ry
- johtaja, Toimialat ja liiketoiminnan jatkuvuus Helena Soimakallio, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

- liikenne- ja viestintäministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Poliisihallitus
- Kansallisarkisto
- Liikenne- ja viestintävirasto
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Aluehallintovirastot
- HUS-yhtymä
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Fingrid Oyj
- Suomen Journalistiliitto ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta. Huoltovarmuuden turvaamisesta annettu laki kumottaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi vuonna 1982 säädettyä turvavarastolakia.

Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, mikä vastaisi paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Huoltovarmuuskeskuksella on tällä hetkellä hallintotehtäviä, ja se käyttää merkittävääkin julkista valtaa. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät säädettäisiin nykyistä selkeämmin lain tasolla sen varmistamiseksi, että sääntely täyttää perustuslaissa säädetty vaatimukset. Samalla Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallia uudistettaisiin vastaamaan paremmin valtion virastomallia. Huoltovarmuuskeskuksen työntekijöiden työsuhteet muutettaisiin virkasuhteeksi.

Jokainen ministeriö vastaa huoltovarmuudesta nykyisinkin omalla toimialallaan. Huoltovarmuuskeskus tukee ministeriöitä huoltovarmuuden ylläpidossa ja kehittämisessä. Huoltovarmuuden kehittämisen yhteensovittaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Yhteistyötä ja ministeriöiden mahdollisuuksia osallistua Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen kehitettäisiin perustamalla poikkihallinnollinen Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä.

Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmalli uudistettaisiin siten, että osa rahoituksesta tulisi valtion talousarviosta ja osa huoltovarmuusmaksusta, joka tuloutettaisiin edelleen huoltovarmuusrahastoon. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston riittävä rahoituksen taso.

Valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönoton menettelyt. Lakiin lisättäisiin säännökset tuotantovaurauksista ja suorituskykyvarauksista. Lisäksi turvavarastolakiin esitetään tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyön kannalta keskeiset sektorit, poolit sekä Huoltovarmuusneuvosto jatkaisivat huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeää yhteistyötä sitä edelleen kehittäen.

Esitys perustuu hallitusohjelmaan, jonka mukaan hallitus toteuttaa huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelun vaalikauden aikana sääntelyn ajantasaistamiseksi.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2026 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Uudistuksen tausta ja arvioinnin lähtökohdat

Hallituksen esityksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallitus toteuttaa huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelun sääntelyn ajantasaisuuden varmistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on ajantasaistaa huoltovarmuuslaki vastaamaan muuttuneen perustuslain ja toiminta- ja turvallisuusympäristön tarpeita sekä Huoltovarmuuskeskuksen toimintaan kohdistuvia muuttuneita ja kasvaneita odotuksia.

Huoltovarmuuslainsäädännöllä ja huoltovarmuusjärjestelmällä on laajoja horisontaalisia vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreille. Huoltovarmuus on keskeinen osa suomalaista kokonaisturvallisuusajattelua. Nyt tarkasteltavasta ehdotuksesta ovat antaneet talousvaliokunnalle lausuntonsa myös hallintovaliokunta (HaVL 24/2025 vp), puolustusvaliokunta (PuVL 13/2025 vp) sekä maa- ja metsätalousvaliokunta (MmVL 30/2025 vp). Valiokunnat ovat pitäneet uudistusta tarpeellisenä ja lähtökohdiltaan perusteltuna; lausunnoissa korostuvat nykyjärjestelmän vahvuuksien säilyttämisen tarve, huoltovarmuusrahaston kantokyvyn turvaaminen sekä eri sektorien viranomaisten roolit ja kansainvälisen tason yhteistyön merkitys.

Talousvaliokunta pitää huoltovarmuuslainsäädännön uudistusta välttämättömänä ja peruslähtökohdiltaan tarkoituksenmukaisena. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa keskeinen huomio on kohdistunut suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän lähtökohdan, julkisen ja yksityisen sektorin toimivan yhteistyön, säilyttämiseen ja vahvistamiseen osana uudistettua järjestelmää. Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutettuna seuraavassa esitetyin perusteluin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyin muutoksin.

Toimintaympäristön muutos ja lainsäädännön lähtökohdat

Voimassa oleva huoltovarmuuslaki on säädetty vuonna 1992, ja sitä on voimassaolonsa aikana muutettu useaan kertaan. Huoltovarmuuskeskuksen tehtäviä on kokonaisuutena tarkasteltu viimeksi vuonna 2008, jolloin tehtäviä koskeva huoltovarmuuslain säännös on muutettu ja voimassa oleva huoltovarmuusasetus on säädetty. Vuoden 2008 jälkeen huoltovarmuuden merkitys ja tietoisuus siitä ovat yhteiskunnassa kasvaneet. Samalla toiminta- ja turvallisuusympäristö on pe-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

rustavanlaatuisesti ja pysyvästi muuttunut. Myös odotukset huoltovarmuutta ja Huoltovarmuuskeskuksen toimintaa kohtaan ovat toimintaympäristön muutoksen myötä muuttuneet ja kasvaneet.

Vaikka lainsäädäntöä onkin pistemäisesti uudistettu ja Huoltovarmuuskeskus ja huoltovarmuustyö ovat kyenneet uudistumaan ja kehittymään, huoltovarmuuden turvaamisen edellytykset eivät enää kaikilta osin vastaa muuttuneen toiminta- ja uhkaympäristön edellyttämiin muutoksiin. Turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset, EU-jäsenyys ja sen tuoma sääntelyn kehitys ja Suomen Nato-jäsenyys edellyttävät muun muassa kansainväliseen yhteistyöhön, hybridivaikuttamiseen ja kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen liittyvää varautumista sekä huoltovarmuusjärjestelmän materiaallisen varautumisen keinovalikoiman laajentamista.

Talousvaliokunta viittaa myös puolustusvaliokunnan lausuntoon (PuVL 13/2025 vp) ja korostaa, että sotilaallinen huoltovarmuus ja yleinen huoltovarmuus muodostavat yhdessä perustan Suomen kokonaisturvallisuudelle. Ne ovat tiiviisti toisiinsa kytkeytyviä kokonaisuuksia, joiden rajapinnat näkyvät lähes kaikilla yhteiskunnan elintärkeillä toimialoilla. Puolustusvoimat toimii monilta osin samoissa rakenteissa kuin siviiliyhteiskunta: se käyttää samoja energia- ja polttoaineverkkoja, tukeutuu samoihin liikenneyhteyksiin ja kuljetusverkostoihin sekä hyödyntää siviilipuolen tietoliikenne- ja kyberturvallisuusratkaisuja. Myös muonitus, lääkintähuolto ja varusteiden kunnossapito ovat osittain riippuvaisia siviilituotannosta ja -logistiikasta. Kriisitilanteessa Puolustusvoimat tarvitsee toimivaa yhteistyötä elinkeinoelämän, Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden viranomaisten kanssa.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että alueellinen huoltovarmuus on tärkeä osa kansallista huoltovarmuusjärjestelmää. Alueellisen huoltovarmuuden tavoitteena on turvata kriittiset alueelliset toiminnot pitkäkestoisissa ja vakavissa häiriötilanteissa eri toimijoiden yhteistyöllä, ottaen huomioon paikalliset erityispiirteet. Talousvaliokunta pitää tärkeänä edelleen vahvistaa ja kehittää alueellista ja kuntatason huoltovarmuustoimintaa ja yhteistyötä.

Talousvaliokunta korostaa, että myös nyt tehtävän uudistuksen lähtökohta on Suomen monilta osin ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmä. Järjestelmä on muotoutunut askel askeleelta sodan jälkeisen ajan puolustustaloudellisesta suunnittelusta nykyisen kokonaisturvallisuuden mallin mukaiseksi konseptiksi. Sen erityispiirre on huolellisesti ylläpidetty yhteistyö elinkeinoelämän ja julkishallinnon kesken varautumisessa poikkeusoloihin. Tätä on painotettu myös maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa (MmVL 30/2025 vp), jossa on tuotu lisäksi esille suomalaisen maataloustuotannon ja ruoantuotannon jatkuvuus elintarvikehuollon turvaamisen perusedellytyksenä sekä materiaallisen varautumisen merkitys. Suomessa tämä materiaallisen varautumisen kokonaisuus koostuu elinkeinoelämän toimijoiden kaupallisista varastoista, turva- ja velvoitevarastoista sekä valtion ylläpitämästä varastointijärjestelmästä.

Huoltovarmuuden käsitteestä

Huoltovarmuuden käsitteestä säädettäisiin lain 1 §:n 1 momentissa. Huoltovarmuudella tarkoitettaisiin väestön toimeentulon ja suojaamisen, maan talouselämän, maanpuolustuksen sekä turvallisuuden kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen, välttämättömien tavaroiden, mate-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

riaalien ja palveluiden tuotannon ja saatavuuden sekä kriittisen infrastruktuurin turvaamista sekä normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta että niiden aikana.

Huoltovarmuuden määritelmä eroaisi joiltain osin voimassa olevasta laista. Voimassa olevassa laissa huoltovarmuuden alaan on sisällytetty väestön toimeentulo mutta ei väestön suojaamista. Soveltamiskäytännössä väestön suojaamisen kannalta välttämättömien toimintojen on kuitenkin katsottu kuuluvan väestön toimeentulon turvaamiseen, ja selkeyden vuoksi ehdotetaan, että väestön suojaaminen lisättäisiin säännökseen. Talousvaliokunta pitää perusteltuna myös, että huoltovarmuuden määritelmä laajennetaan koskemaan normaaliolojen vakavia häiriötilanteita.

Huoltovarmuuden määritelmään kuuluisivat edelleen maan talouselämän kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot, mutta voimassa olevan lain velvoite luoda ja ylläpitää riittävä valmius hyödykkeiden tuottamiseksi sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaamiseksi kaikissa oloissa ehdotetaan poistettavaksi laista. Edellä mainittu velvoite ei vastaa normaaliolojen tosiasiallisia toimivaltuuksia.

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin lisäksi kriittiseen infrastruktuuriin eikä voimassa olevan huoltovarmuuslain mukaisesti teknisiin järjestelmiin, koska kriittinen infrastruktuuri kattaa voimassa olevassa huoltovarmuuslaissa mainitut tekniset järjestelmät. Yhteiskunnan teknistyminen ja verkottuminen on lisännyt haavoittuvuutta ja tarvetta kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen erilaisia uhkia ja riskejä vastaan. Talousvaliokunta pitää huomion kiinnittämistä kriittisen infrastruktuuriin olennaisena muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Suomen kriittisen infrastruktuurin omistus, hallinta ja operointi on valtaosin yksityisten yritysten vastuulla. Siten myös häiriöt yritysten toiminnassa, niihin kohdistuva hybrdivaikuttamisen uhka ja konkreettiset iskut vaikuttavat välillisesti koko yhteiskuntaan ja voivat nopeasti heikentää myös kansalaisten ja viranomaisten toimintakykyä. Talousvaliokunta on tarkastellut kysymystä laajemmin sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan lausunnossa (TaVL 40/2025 vp — VNS 6/2025 vp).

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että huoltovarmuuden käsitteen laajentaminen koskemaan väestön toimeentuloa ja suojaamista, välttämättömien palveluiden tuotantoa sekä kriittistä infrastruktuuria vaikuttaa myös kuntien varautumiseen ja tuo Huoltovarmuuskeskuksen toimijana lähemmäs kuntia, joilla on keskeinen rooli näiden toimintojen turvaajina.

Huoltovarmuuden määritelmässä säilytettäisiin maininta maanpuolustuksesta, mutta sen lisäksi määritelmään lisättäisiin myös turvallisuus. Perusteena tälle on se, että maanpuolustuksen kannalta kriittisten toimintojen lisäksi turvataan myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Liikenne- ja viestintäviraston sekä maahanmuuttoviranomaisten, kriittiset toiminnot. Talousvaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan arvioon (PuVL 13/2025 vp) määritelmän onnistuneisuudesta: säännös kattaa sotilaallisen huoltovarmuuden ja yleisen huoltovarmuuden muodostaman kokonaisuuden.

Talousvaliokunta korostaa, että huoltovarmuuden määritelmän täsmennysten tarkoituksena on, että määritelmä kattaisi kaikki olennaiset huoltovarmuutta turvaavat elementit. Talousvaliokunta pitää tätä tärkeänä: ehdotettu määritelmä heijastaa osaltaan suomalaista kokonaisturvallisuusajattelua.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Huoltovarmuusorganisaatio ja elinkeinoelämän rooli

Huoltovarmuuskeskuksen toimintamahdollisuuksien parantamiseksi esitetään perustettavaksi virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuuskeskuksen organisointitavan muutoksilla pyritään selkeyttämään Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasema sekä sovittamaan organisaatiomuoto ja henkilöstön asema vastaamaan paremmin Huoltovarmuuskeskuksen nykyisiä tehtäviä. Muutoksilla tavoitellaan myös Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien hoitamisen kannalta riittävää tiedonsaantia muilta viranomaisilta.

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän keskeisiä vahvuuksia on ollut viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen tiivis ja pitkäjänteinen yhteistyö. Tämä merkitsee myös yksityissektorin taloudellista ja henkistä sitouttamista ja sitoutumista kokonaisturvallisuuteen. Nyt ehdotetuista muutoksista huolimatta tavoitteena on suomalaisen huoltovarmuusmallin erityisten vahvuuksien säilyttäminen huoltovarmuustoiminnan keskiössä. Tavoitteena on myös selkeyttää huoltovarmuuden sisältöä sekä rajanvetoa huoltovarmuuden ja muun varautumisen, erityisesti valmiuslain mukaisten toimien, välillä.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on korostunut tarve varmistaa, että elinkeinoelämän keskeinen rooli osana huoltovarmuusorganisaatiota ja huoltovarmuustyötä tunnistetaan myös jatkossa. Ehdotettua mallia on osin kritisoitu sen vuoksi, että sen on arvioitu muuttavan huoltovarmuustoimintaa selvästi viranomaiskeskeisempään suuntaan. On arvioitu, että toiminnan painopiste voisi siirtyä elinkeinoelämän johdolla toimivasta poolityöstä kohti viranomaisveitoisempaa mallia. Asiaan vaikuttaa osaltaan myös turvallisuussäätelyn lisääntyminen, keskeisimpinä toimeenpantavina olevat NIS2- ja CER-direktiivit. Keskeisenä negatiivisena muutoksena on nähty elinkeinoelämän osallistamisen väheneminen yhteisen toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen. Myös työsuhteisen henkilöstön muuttumisen virkasuhteiseksi ja sektorien ja poolien rahoittamisen huoltovarmuusrahaston sijasta talousarviomenettelyn kautta on arvioitu voivan kangistaa toimintaa ja päätöksentekoa. Näiden muutosten on arvioitu olevan vastoin ajatusta muuttuviin tarpeisiin nopeasti reagoivasta järjestelmästä.

Huoltovarmuuskeskuksen virastomuotoisuus merkitsisi sen nykyisen hallituksen lakkauttamista, jolloin elinkeinoelämän rooli huoltovarmuuden ohjauksessa voisi kaventua. Yksityisen sektorin edustajat muodostavat nykyisin puolet Huoltovarmuuskeskuksen hallituksesta, jonka tehtäviin kuuluu mm. keskuksen budjetin vahvistaminen. Uudessa lainsäädännössä nykyisen hallituksen roolin ottaisi työ- ja elinkeinoministeriön johtama virkahenkilöistä koostuva ohjausryhmä. Tämä on arvioitu voivan lisätä strategista koordinaatiota ja parhaimmillaan varmistavan sen, että huoltovarmuus otetaan huomioon laajasti eri hallinnonaloilla. Ohjausryhmään osallistuisivat kaikki ministeriöt. Lisäksi ohjausryhmässä olisi pysyvänä asiantuntijajäsenenä Huoltovarmuusneuvoston nimeämä elinkeinoelämän edustaja sekä Huoltovarmuuskeskuksen pääjohtaja.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että ohjausryhmään nimitettäisiin useampia elinkeinoelämän asiantuntijoita. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain 9 §:ssä esitetty ohjausryhmä ei ole päätöksiä tekevä elin, vaan sen toiminta tukee työ- ja elinkeinoministeriön ohjausta. Elinkeinoelämän näkökulman huomioimista varmistaa toisaalta osaltaan se, että Huoltovarmuuskeskus tuo ohjausryhmän käsiteltäväksi myös asioita, joita on jo yhteistyössä valmisteltu elinkeinoelämän kanssa Huoltovarmuusorganisaatioon kuuluvissa sektoreis-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

sa, pooleissa ja toimikunnissa. Talousvaliokunta katsoo kuitenkin, että elinkeinoelämän edustuksen vahvistamiseksi olisi perusteltua, että ohjausryhmässä olisi kaksi elinkeinoelämän asiantuntijaa, ja esittää 9 §:n muuttamista tältä osin. Lisäksi valiokunta korostaa, että kuten säännöksessä todetaan, ohjausryhmä voi tarvittaessa kuulla myös muita asiantuntijoita.

Esitetyn 2 §:n mukaan valtioneuvosto asettaa työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä Huoltovarmuusneuvoston enintään kolmen vuoden toimikaudeksi, ja 9 §:n mukaan elinkeinoministeriö asettaa ohjausryhmän Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksen tueksi enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan, ja elinkeinoelämän asiantuntijan enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Koska esitetyssä mallissa elinkeinoelämän edustajan kausi ohjausryhmässä loppuisi kesken Huoltovarmuusneuvoston kauden, talousvaliokunta pitää perusteltuna, että Huoltovarmuusneuvosto voisi nimeä keskuudestaan jäsenen ohjausryhmään enintään kolmeksi vuodeksi kahden sijaan.

Uudistuksen jälkeenkin huoltovarmuusneuvosto jatkaisi viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöelimenä. Neuvoston tehtävänä olisi edelleen erityisesti huoltovarmuuden kannalta kriittisten yritysten näkökulman esiin tuominen huoltovarmuustyössä. Ehdotuksen mukaan neuvosto seuraisi sektori-, pooli- ja toimikuntakentän kattavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ja osallistuisi niiden vuosittaisten painopisteiden määrittelyyn sekä näiden toteutumisen seurantaan. Huoltovarmuusneuvosto nimittäisi keskuudestaan elinkeinoelämää edustavat henkilöt Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän asiantuntijajäseniksi. Ohjausryhmä myös kuulisi Huoltovarmuusneuvostoa huoltovarmuuden ja verkostoyhteistyön kannalta merkittävissä asioissa.

Sektorit, poolit ja toimikunnat jatkaisivat nykyiseen tapaan toimialansa ja alan huoltovarmuuskriittisten yritysten varautumissuunnittelun ja jatkuvuudenhallinnan tukena. Sektorit olisivat edelleen viranomaisten, alan järjestöjen ja merkittävimpien toimijoiden muodostamia laajoja, alakohtaisia yhteistoimintaorganisaatioita. Poolit pysyisivät elinkeinoelämän johdolla toimivina suppeamman toimialan kattavina yhteistyöeliminä, joiden tehtävänä olisi yhdessä alan huoltovarmuuskriittisten yritysten kanssa seurata, selvittää, suunnitella ja valmistella toimenpiteitä omien alojensa huoltovarmuuden kehittämiseksi. Talousvaliokunta korostaa elinkeinoelämän ja viranomaisten saumattoman yhteistyön merkitystä huoltovarmuuden kokonaisuudessa. Keskeistä on, että pooleihin osallistuminen olisi aina vapaaehtoista ja että poolien puheenjohtajana toimisi elinkeinoelämän edustaja.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että sektoreissa, pooleissa ja toimikunnissa tulisi jatkossa olla vähintään yksi edustaja ministeriöstä tai sen hallinonalalta, jonka hallinonalaan kyseisen sektorin, poolin tai toimikunnan toiminta liittyy. Tällä voidaan turvata sekä tiedonsaantia kahdensuuntaisesti että kokonaisvaltaista ymmärrystä huoltovarmuuden tilanteista ja tarpeista.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty huoltovarmuuskriittisten toimijoiden kriteerien täsmentämistä nyt ehdotetusta siten, että ne tarjoavat objektiivisesti perustellun ja selkeän, toimialojen erot huomioivan kriteeristön toimijoiden nimittämiseksi pooleihin, sektoreihin ja toimikuntiin. Hallituksen esityksen perusteluissa on määritelty huoltovarmuuskriittisen toimijat toimijoiksi, joiden liiketoiminta liittyy huoltovarmuuden kannalta kriittiseen toimintoon jollain huoltovarmuuden sektorilla. Talousvaliokunta katsoo kuitenkin, että tarkempi määrittely säädöstasolla poistaisi joustavuuden mahdollisia uusia sektoreita, pooleja tai toimikuntia perustettaessa.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Tiedonkulku

Viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyö huoltovarmuustoiminnassa edellyttää toimivaa ja riittävää tiedonkulkua huoltovarmuusorganisaation eri toimijoiden välillä. Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisaseman täsmentäminen selkeyttää osaltaan tiedonvaihdon edellytyksiä. Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeuden tarkempi sääntely mahdollistaa tehokkaan viranomaisyhteistyön ja myös tilannekuvan koonnin ja jakamisen. Samalla tiedonvaihto huoltovarmuusjärjestelmässä on olennaisesti kahdensuuntainen asia: siihen liittyy kysymys yritysten velvollisuudesta luovuttaa ja vastaavasti saada välttämätöntä huoltovarmuuteen liittyvää tietoa.

Nyt ehdotettu sääntely merkitsee sitä, että aiemmassa huoltovarmuuslaissa ollut sektorien ja poolien oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä tietoja tuotantokapasiteetista, toimitiloista, henkilöstöresursseista sekä muista seikoista poistuu. Jatkossa vain Huoltovarmuuskeskuksella on näihin tietoihin tiedonsaantioikeus. Tiedot kerätään sektorien, poolien ja toimikuntien avulla hyödyntäen Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvatyökalua. Huoltovarmuuskeskus jakaisi tilannekuvaa valtioneuvostolle, muille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle ja sektoreille, pooleille ja toimikunnille. Talousvaliokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös tilannekuvan välittämisen merkitykseen alueellisen huoltovarmuuden kehittämiseksi. Valiokunta täsmentää lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuutta koskevan yleistilannekuvan jakamisen osalta hallituksen esityksen perusteluissa on tarkoitettu viitata *yhteistyöalueiden* sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksiin.

Hallituksen esityksessä lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös Huoltovarmuuskeskuksen oikeudesta saada tehtäviensä hoitamiseksi tietoja muilta viranomaisilta. Oikeus tietojen saamiseen olisi salassapitosäännösten estämättä, ja oikeus rajoittuisi tiettyjen Huoltovarmuuskeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamisen yhteydessä tarvittaviin tietoihin. Tiedonsaantioikeus olisi sidottu tietojen välttämättömyyteen näiden tehtävien suorittamiseksi. Lisäksi laissa esitetään säädettävän elinkeinonharjoittajien ja elinkeinoelämän järjestöjen velvollisuudesta luovuttaa Huoltovarmuuskeskukselle salassapitosäännösten estämättä tiettyjen Huoltovarmuuskeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisenä ja perusteltuna, mutta esittää siihen jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitettyjä muutoksia, jotka liittyvät ehdotettuihin poikkeuksiin ja sääntelyn suhteeseen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille arvio siitä, että laissa tulisi nyt ehdotettua selkeämmin säätää huoltovarmuusneuvoston tiedonsaantioikeudesta. Toisaalta on esitetty, että huoltovarmuuskriittisillä yrityksillä myös poolien ja sektorien ulkopuolella tulisi olla vastaava tiedonsaantioikeus. Kuulemisessa on ehdotettu myös, että huoltovarmuuslaissa tulisi säätää elinkeinonharjoittajien ja elinkeinoelämän järjestöjen tietojenantovelvollisuudesta myös sektoreille ja pooleille niiden itsenäisesti tietoja pyytäessä tai että vähintäänkin säätää, että Huoltovarmuuskeskuksen pyytämät tiedot tulee samanaikaisesti antaa myös sektoreille ja pooleille.

Talousvaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että ehdotettu sääntely turvaisi riittäväällä tavalla tilannekuvan jakamisen ja huoltovarmuusorganisaation toimijoiden välttämättömän tiedonsaannin. Salassa pidettävän tilannekuvan luovuttamista suoraan huoltovarmuuskriittisille yrityksille ei ole pidetty mahdollisena sen vuoksi, että kyseessä olisi varsin laaja, usean sadan toi-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

mijan joukko, eikä tiedon käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvien velvoitteiden noudattamista tällöin pystyttäisi tehokkaasti valvomaan. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella myös poolisten ja sektorien tiedonsaantioikeuksista säättäminen nyt ehdotettua laajemmin voisi olla sääntelyn tarkkarajaisuusvaatimusten vuoksi vaikeaa.

Talousvaliokunta korostaa, että tiedonkulun turvaaminen keskeisiltä osin vapaaehtoisuuteen perustuvassa huoltovarmuusjärjestelmässä on järjestelmän toimivuuden keskeinen edellytys. Samalla tietoa luovuttavien yritysten tulee voida luottaa siihen, että tietoa käsitellään asian- ja lainmukaisella tavalla koko huoltovarmuusjärjestelmässä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurata ja arvioida tiedonkulun ja sitä koskevan sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia sekä varmistaa, ettei sääntely tosiasiaissa heikennä yritysten edellytyksiä ja motivaatiota osallistua huoltovarmuustoimintaan.

Huoltovarmuuslainsäädännön suhde muuhun sääntelyyn

Kansallinen huoltovarmuustoiminta ja -sääntely on rinnakkaista ja täydentävää suhteessa useisiin kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä edistäviin EU-säädöksiin. Talousvaliokunta korostaa hallintovaliokunnan lausunnossaan (HaVL 24/2025 vp) esille tuomaa yhteyttä huoltovarmuuslainsäädännön ja muun häiriönsietokykyä ja kriittisen infrastruktuurin suojaamista koskevan lainsäädännön välillä. Eduskunta on toukokuussa 2025 hyväksynyt lain yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta (HaVM 11/2025 vp), jolla on pantu täytäntöön ns. CER-direktiivi¹. Mainitulla yleislailla on täydennetty sektorikohtaista sääntelyä ja tarkoituksena on ollut, että sen mukaiset toimenpiteet, huoltovarmuustoiminta ja valmiuslain mukainen varautuminen täydentävät toisiaan.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty, että nyt tarkasteltavan sääntelyn yhteydessä tulisi määrittää Huoltovarmuuskeskus CER-direktiivin tarkoittamaksi kansalliseksi yhteyspisteeksi. Talousvaliokunta on jo aiemmin CER-direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä antamassaan lausunnossa (TaVL 5/2025 vp — HE 205/2024 vp) pitänyt tärkeänä, että CER-direktiivin täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn, NIS 2 -direktiivin ja DORA-direktiivin perustuva kansallinen sääntely, valmisteilla oleva huoltovarmuuslainsäädännön kokonaisuudistus sekä kriittisiä toimijoita koskeva sektorikohtainen sääntely muodostavat yhdessä toimivan ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Samalla on keskeistä, että Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten, erityisesti sisäministeriön ja Finanssivalvonnan, toimivallanjako ja tehtävät ovat selkeästi ja täsmällisesti määritettyjä.

Talousvaliokunta on lisäksi samassa yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että CER-direktiivin sääntelystä poiketen ehdotuksessa ei nimetty yhtä keskitettyä yhteyspistettä, vaan direktiivin edellyttämiä yhteyspisteen tehtäviä ehdotetaan jaettavaksi usealle taholle. Lisäksi joitain direktiivin mukaisia yhteyspisteen tehtäviä ei osoitettu millekään toimijalle. Talousvaliokunta piti tätä ongelmallisena direktiivin huolellisen täytäntöönpanon näkökulmasta. Asia on ollut kriittisen huomion kohteena myös nyt käsiteltävän hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä:

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2557 kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ja direktiivin 2008/114/EY kumoamisesta (Critical Entities Resilience Directive)

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että huoltovarmuuskeskukselle tulisi antaa kansallisen CER-yhteyspisteen asema.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella nyt käsiteltävän sääntelyn valmistelun yhteydessä on katsottu, että CER-direktiivin sisältämien toimenpiteiden ja tehtävien kansallisesta hoitamisesta on jo erikseen säädetty CER-toimeenpanolaissa (laki yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta (310/2025)). Hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät voimassa olevan CER-toimeenpanolakiin liittyen, eli Huoltovarmuuskeskuksen rooli on tältä kannalta katsottu ratkaistuksi voimassa olevassa lainsäädännössä, eikä hallituksen esityksessä ole esitetty niitä enää muutettavaksi. Tehtävien muuttaminen edellyttäisi CER-toimeenpanolain muuttamista. CER-toimeenpanolain 8 § asettaa Huoltovarmuuskeskukselle tehtävän yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa edistää erinäisiä kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyyn liittyviä kokonaisuuksia. Pykälä koskee tietojenvaihtoa, käytäntöjen määrittämistä sekä kriittisten toimijoiden tukemista. Lisäksi lain 13 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskuksen on annettava lausunto kriittisen toimijan määrittämistä koskevassa asiassa.

Talousvaliokunta katsoo kuitenkin, että nyt ehdotettu sääntely jättää Huoltovarmuuskeskuksen aseman CER-prosessissa edelleen varsin avoimeksi. Erityisesti huoltovarmuustoiminnan poikkihallinnollinen luonne ja kokonaisturvallisuusajattelun toteuttaminen puoltaisi myös tältä osin toimivaltuuksien ja vastuiden läpinäkyvämpää, selkeämpää ja tarkkarajaisempaa määrittelyä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurata viranomaisten tiedonkulun toimivuutta, yhteistyön ja tehtävienjaon toimivuutta sekä arvioida jatkossa asiaan liittyviä mahdollisia muutostarpeita.

Rahoitus

Uudistuksella pyritään turvaamaan huoltovarmuuden rahoituksen riittävyys sekä kehittämään huoltovarmuustoimien priorisointia ja rahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Huoltovarmuuslaissa säädetään huoltovarmuusmaksusta, jota kannetaan valmisteverotuksen yhteydessä sähköstä ja energiatuotteista osana niiden kokonaisverotaso. Nimestään huolimatta huoltovarmuusmaksu on vero. Huoltovarmuusmaksun tulot eivät kerry valtion budjettiin, vaan ne tuloutetaan suoraan talousarvion ulkopuoliseen huoltovarmuusrahastoon. Talousvaliokunta korostaa, että huoltovarmuusrahaston kantokyvyn parantaminen on erittäin tärkeää muuttuneessa turvallisuusympäristössä, jossa on varauduttava myös pitkäkestoisin kriiseihin (ks. myös PuVL 13/2025 vp). Huoltovarmuusrahastosta katetut toimenpiteet muodostavat keskeisen osan suomalaisen kokonaisturvallisuusmallin operatiivisesta toiminnasta. Sen vastuullinen ja turvallisuustilanteen edellyttämien prioriteettien mukainen hyödyntäminen on kriittistä kokonaisuunpuolustuksen toteuttamiseksi.

Huoltovarmuusrahaston kerryttämiseen tarkoitettun huoltovarmuusmaksun tuotto on laskenut tasaisesti. Samanaikaisesti materiaallisen varautumisen kustannukset ovat nousseet. Näköpiirissä on lisäksi merkittäviä näihin tuloihin kohdistuvia epävarmuuksia. Huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää siihen kohdentuvan rahoituksen järjestämistä kestäväällä tavalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmallia uudistettaisiin siten, että viraston rahoitus tulisi valtion talousarviosta, ja huoltovarmuustoimenpiteet rahoitettaisiin huoltovarmuusrahastosta, jonne tuloutettaisiin edelleen huoltovarmuusmaksu. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston riittävä rahoituksen taso. Ehdotettu rahoitusmalli vähentää huoltovarmuuden rahoitustason epävarmuuksia, kun riippuvuus osinkotuloista poistuu.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa rahoitusmallin uudistamista on pidetty tärkeänä. Lakiehdotuksen on katsottu puuttuvan moniin nykyisen huoltovarmuuden rahoitusjärjestelmän heikkouksiin. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että ehdotettu sääntely mahdollistaa pitkäjänteisen ja riittävän huoltovarmuuden turvaamisen korjaamalla Huoltovarmuuskeskuksen rahoitusta niin, että se voi suunnitella ja toteuttaa tehtäväänsä ilman jatkuvia alijäämisiä budjetteja. Toisaalta valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Huoltovarmuuskeskuksen riippuvuus valtion kulloisestakin taloustilanteesta voi tuoda haasteita pitkäjänteiselle huoltovarmuuden kehittämiselle.

Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota erityisesti Valtiontalouden tarkastusviraston lausunnossaan esittämään arvioon siitä, että huoltovarmuusmaksun muutoskestävyyttä olisi perusteltua vahvistaa. Muutoskestävyydellä tarkoitetaan reaalisen rahoitustason ennustettavuutta pidemmän ajan kehityksessä. Rahoitustasoon vaikuttavat inflaatio ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset. Jos huoltovarmuuden rahoitus tukeutuu voimakkaasti vain yhteen lähteeseen, siinä tapahtuvat muutokset voivat heijastua tuottoihin arvaamattomasti. Sen vuoksi huoltovarmuusmaksua olisi perusteltua kerryttää tasaisesti useista eri lähteistä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella lakiesitystä valmisteltaessa ei ole kuitenkaan selvitetty, mistä eri lähteistä huoltovarmuusmaksua voitaisiin kerätä kestävästi. Myöskään inflaation vaikutusta ennustettavuuteen ei ole lakiesityksessä huomioitu. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että jatkossa erityisesti siirtymä fossiilisista puhtaisiin energialähteisiin edellyttää rahoituspohjan arviointia ja mahdollista laajentamista energiasektorin ulkopuolelle.

Huoltovarmuuden rahoitusjärjestelmän kestävyys mahdollistaa huoltovarmuuden pitkäjänteisen kehittämisen ja turvaamisen. Toimenpiteiden suunnittelu ja koordinaatio edellyttää ennustettavaa rahoitustasoa. Tämän varmistamiseksi rahoitusjärjestelmän tulee olla muutoskestävä, niin että yhteiskunnallinen kehitys, kuten inflaatio tai muutokset teknologiassa ja kulutustottumuksissa, eivät vaaranna rahoitustasoa.

Koska huoltovarmuuden ylläpidon riskien realisoituminen heijastuu yhteiskunnallisiin suorituskäykykyksiin, riskien hallinnan on oltava jatkuvaa ja systemaattista. Huoltovarmuusrahaston riittävän likviditeetin varmistaminen taas turvaa tarvittaessa toimenpiteiden reaaliaikaisen toteutuksen. Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurata ja arvioida jatkossa systemaattisesti huoltovarmuuden rahoituspohjan kehitystä ja huoltovarmuusmaksun muutoskestävyyttä.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää huoltovarmuuslainsäädännön kokonaisuudistusta perusteltuna ja tärkeänä. Viime vuosina muuttunut toiminta- ja turvallisuusympäristö korostaa huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaisuuden tarvetta. Olennaista on, onnistuuko nyt luotava malli säilyttämään suo-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

malaisen varautumisen keskeisen vahvuuden, julkisen ja yksityisen sektorin toimivan yhteistyön, ja vahvistamaan sitä. Ehdotetut muutokset pyrkivät säilyttämään tämän ytimen ja selkeyttävät Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien määrittelyä ja toimivaltuuksia lain tasolla ja vastaavat osaltaan kansainvälisen sääntely- ja toimintaympäristön vaatimuksiin. Samalla jää kuitenkin osin avoimeksi, kuinka hyvin tasapaino lisääntyvän viranomaiskeskeisyyden ja elinkeinoelämävetoisen varautumisyhteistyön välillä toteutuu. Talousvaliokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että lainsäädännön vaikutuksia ja toimivuutta erityisesti tästä näkökulmasta seurataan ja arvioidaan sekä tarvittaessa toteutetaan tätä yhteistyötä edelleen vahvistavia muutoksia.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta

6 §. Johtaminen ja ratkaisuvallta. Hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu säädettäväksi nimitämistoimivallasta lukuun ottamatta viraston pääjohtajan nimittämistä. Talousvaliokunta pitää selkeyden vuoksi perusteltuna säätää nimitämistoimivallasta erikseen. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täydennettäväksi siten, että siihen lisättäisiin maininta siitä, että pääjohtaja nimittää Huoltovarmuuskeskuksen virkamiehet.

9 §. Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä. Talousvaliokunta ehdottaa elinkeinoelämän edustuksen vahvistamiseksi, että ohjausryhmään kuuluisi elinkeinoelämän edustajana yhden asiantuntijajäsenen sijasta kaksi Huoltovarmuusneuvoston keskuudestaan nimeämää asiantuntijajäsentä. Talousvaliokunta ehdottaa myös, että asiantuntijajäsenet nimettäisiin kahden vuoden sijasta enintään kolmeksi vuodeksi, mikä vastaisi Huoltovarmuusneuvoston toimikautta.

10 §. Valtion varmuusvarastointi. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin loppuun täsmennystä siitä, että Huoltovarmuuskeskuksen määräämät henkilöt ovat oikeutettuja suorittamaan tarkastuksia varmuusvarastojen tiloissa varmuusvaraston valvonnan toteuttamiseksi. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävistä varmuusvarastojen osalta, mukaan lukien varastojen valvonta, on todettu 5 §:n 1 momentissa, mutta talousvaliokunta pitää tarpeellisena täsmentää asiaan liittyvää tarkastusoikeutetta erikseen lain 10 §:ssä. Asiasta säädettäisiin vastaavasti kuin turvavarastolain 10 §:n 2 momentissa on säädetty turvavarastojen osalta.

21 §. Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus. Talousvaliokunta katsoo, että pykälän 2 momentin säännös siitä, että Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja edelleen ilman tietoja luovuttaneen viranomaisen suostumusta on päällekkäinen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) säännösten kanssa ja siten tarpeeton. Talousvaliokunta korostaa, että julkisuuslakia soveltava Huoltovarmuuskeskus ei voi ilman erillistä salassapidon murtavaa tiedonluovutussäännöstä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja edelleen. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 2 momentin poistamista.

22 §. Tietojenantovelvollisuus. Talousvaliokunta ehdottaa poistettavaksi pykälän 3 momentin säännöksen, jonka mukaan Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja edelleen vastoin tietoja luovuttaneen elinkeinonharjoittajan tai elinkeinoelämän järjestön asettamia ehtoja. Talousvaliokunta katsoo, että säännös olisi merkittävä poikkeus julkisuusperi-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

aatteesta ja julkisuuslain lähtökohdista, joiden mukaan asiakirjan julkisuus viranomaisessa määrittyy viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) mukaan sen jälkeen, kun asiakirja on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Perusteluista ei kuitenkaan selviä, mikä on esimerkiksi julkisuuslain 23 §:n suhde ehdotettuun säännökseen. Ehdotettu säännös vaikuttaisi myös koskevan kaikkia tietoja eli muitakin kuin julkisuuslain perusteella salassa pidettäviä tietoja. Elinkeinonharjoittaja ja elinkeinoelämä voisivat asettaa säännöksen nojalla rajattomia ehtoja sille, mitä tietoja julkisuuslakia soveltava viranomainen ei saisi luovuttaa edelleen. Säättämisympäristöstä koskevissa perusteluissa ei ole arvioitu säännöksen osalta tällaisen julkisuusperiaatteen rajoituksen välttämättömyyttä. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella säännöksen valtiosääntöoikeudellinen hyväksyttävyyden olisi epävarmaa. Talousvaliokunta korostaa, että julkisuuslain säännökset suojaavat salassa pidettäviä tietoja kuten liikesalaisuutta.

Talousvaliokunta esittää poistettavaksi ehdotetun 3 momentin tilalle uutta 3 momenttia, jossa säädettäisiin poikkeuksesta lähdesuojaan liittyvien tietojen osalta. Momentissa säädettäisiin, ettei Huoltovarmuuskeskuksella ei ole oikeutta saada sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.

23 §. Salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan luovuttaminen. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentissa olevaa mainintaa ”silloin kun se sisältää salassa pidettävää tietoa” poistettavaksi tarpeettomana. Edellä momentin ensimmäisessä virkkeessä on jo todettu salassapidon murtavasta vaikutuksesta toteamuksella ”sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään”. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin poistamista, koska säännöksen suhde viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin jäisi epäselväksi ja salassa pidettävän tiedon edelleen luovuttamista koskevat näissä tilanteissa koskevat samat säännökset kuin salassa pidettävien tietojen luovuttamista yleensäkin.

26 §. Suoritteiden maksullisuus. Talousvaliokunta ehdottaa suoritteiden maksullisuutta koskevan 26 §:n poistettavaksi, koska valtion maksuperustelaki on yleislaki, jossa oleva valtuutussäännös on asetuksen antamiselle riittävä, eikä erillistä erillislainsäädännössä olevaa asetuksenantovaltuutta tarvita. Säännöksen poistamisen vuoksi tätä pykälää seuraavien pykälien numerointi lakiehdotuksessa muuttuu vastaavasti.

29 §. Omaisuuteen liittyvät järjestelyt. Talousvaliokunta ehdottaa pykälästä poistettavaksi viittauksen RescEU-hankkeen valmiusvarastojen materiaaleihin, jolloin kaikki varastoitavat materiaalit olisivat Huoltovarmuusrahaston taseessa. RescEU-hankkeen valmiusvarastojen sisällyttäminen Huoltovarmuuskeskuksen taseeseen edellyttäisi erillistä varastointikirjanpitoa ja järjestelmiä sekä rahaston että viraston puolella, eikä tätä voida pitää kustannustehokkuuden näkökulmasta perusteltuna.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 145/2025 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 145/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavasti:

1 luku

Yhteistyö huoltovarmuusasioissa

1 §

Huoltovarmuuden turvaaminen

Tässä laissa säädetään huoltovarmuuden turvaamisesta. Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon ja suojaamisen, maan talouselämän, maanpuolustuksen sekä turvallisuuden kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen, välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden tuotannon ja saatavuuden sekä kriittisen infrastruktuurin turvaamista normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta ja niiden aikana.

Valtioneuvosto asettaa päätöksellään huoltovarmuudelle yleiset tavoitteet, joissa määritellään varautumisen taso huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Jokainen ministeriö vastaa huoltovarmuudesta omalla toimialallaan. Huoltovarmuuden kehittämisen yhteensovittaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Huoltovarmuuskeskus, sektorit, poolit ja toimikunnat osallistuvat huoltovarmuuden turvaamiseen.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

2 §

Huoltovarmuusneuvosto

Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöelimenä huoltovarmuusasioissa toimii Huoltovarmuusneuvosto.

Valtioneuvosto asettaa työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä Huoltovarmuusneuvoston enintään kolmen vuoden toimikaudeksi. Huoltovarmuusneuvostossa tulee olla edustus viranomaisista sekä huoltovarmuuden kannalta kriittisistä yrityksistä sekä järjestöistä. Puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä edustavat elinkeinoelämän yrityksiä.

Huoltovarmuusneuvoston tehtävänä on:

- 1) edistää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyötä huoltovarmuusasioissa;
- 2) analysoida huoltovarmuuden uhkia ja edistää alan tutkimusta;
- 3) antaa lausuntoja huoltovarmuuteen liittyvästä yhteistyöstä ja muista huoltovarmuuden turvaamisen edistämiseen liittyvistä asioista sekä tehdä aloitteita huoltovarmuuden kehittämiseksi;
- 4) arvioida sektori-, pooli- ja toimikuntatoiminnan kattavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä toiminnan tuloksellisuutta ja ehdottaa sektori-, pooli- ja toimikuntatoiminnan vuosittaisia painopisteitä.

Huoltovarmuusneuvoston jäsen ei saa paljastaa Huoltovarmuusneuvoston jäsenenä tietoon saamansa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun Huoltovarmuusneuvoston jäsenyys on päättynyt.

Huoltovarmuusneuvostosta ja sen tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Sektorit, poolit ja toimikunnat

Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen huoltovarmuusyhteistyötä varten on huoltovarmuuden kannalta kriittisiä toimialoja edustavia sektoreita, joihin kuuluu pooleja ja toimikuntia. Poolien ja toimikuntien toiminnasta sovitaan Huoltovarmuuskeskuksen sekä yritysten, järjestöjen tai viranomaisten välisillä sopimuksilla.

Sektorien, poolien ja toimikuntien tehtävänä on edistää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä huoltovarmuusasioissa. Sektorit seuraavat ja arvioivat huoltovarmuuden ja varautumisen tilaa toimialallaan valtioneuvoston asettamien huoltovarmuuden yleisten tavoitteiden perusteella. Poolit ja toimikunnat edistävät huoltovarmuutta, varautumista ja jatkuvuudenhallintaa oman toimialansa viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen verkostossa valtakunnallisella ja alueellisella tasolla työ- ja elinkeinoministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen tulossopimuksessa sovittujen painopisteiden mukaisesti. Poolit ja toimikunnat tukevat Huoltovarmuuskeskusta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun huoltovarmuuden tilannekuvan tuottamisessa.

Huoltovarmuuskeskus nimittää sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielinten jäseniksi viranomaisten, huoltovarmuuden kannalta kriittisten yritysten sekä järjestöjen edustajia.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

2 luku

Huoltovarmuuskeskusta koskevat yleiset säännökset

4 §

Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Huoltovarmuuskeskus on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva valtion virasto. Huoltovarmuuskeskus tukee viranomaisia, elinkeinoelämää ja järjestöjä huoltovarmuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä suunnittelee ja toteuttaa huoltovarmuutta turvaavia varautumistoimenpiteitä normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta ja niiden aikana.

5 §

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on:

1) kehittää ja tukea viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistoimintaa huoltovarmuusasioissa sekä edistää näiden valmiutta toimia normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa;

2) huolehtia huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpitää säännöllistä tilannekuvaa huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen huoltovarmuustilanteesta ja jakaa tilannekuvaa valtioneuvostolle, muille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle ja sektoreille-, pooleille- ja toimikunnille;

3) edistää yhteistyössä muiden viranomaisten ja elinkeinoelämän kanssa huoltovarmuuden kannalta välttämättömän kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaamista;

4) edistää huoltovarmuuden kannalta välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden saatavuuden turvaamista normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä edistää sotilaallista maanpuolustusta tukevan tuotannon turvaamista;

5) ylläpitää valtion varmuusvarastoissa materiaaleja, jotka ovat välttämättömiä huoltovarmuuden turvaamiseksi ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi sekä toteuttaa varmuusvarastointiin liittyvä suunnittelu, varastojen hallinnointi, kauppatoimet, hallinto ja valvonta;

6) hoitaa turva- ja velvoitevarastointia koskevassa lainsäädännössä Huoltovarmuuskeskukselle säädetty tehtävät;

7) hoitaa kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/1938;

8) hoitaa keskusyhteystoimistolle kuuluvat tehtävät, joista säädetään sisämarkkinoiden hätätilaa ja sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä koskevan toimenpidekehyksen perustamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2679/98 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/2747;

9) hoitaa tehtävät, joista säädetään puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvattuun ja kestäväen tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU)

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1252) 21 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdassa ja 3 kohdassa ja 24 artiklan 1 kohdassa;

10) toteuttaa Euroopan unionin varautumistoimintaan liittyvät Huoltovarmuuskeskukselle annetut tehtävät;

11) tukea pelastuslain (379/2011) 38 §:ssä säädettyjen tehtävien edellyttämässä materiaaliavun hankinnassa, kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä järjestää tarvittaessa yhteistoiminnassa ministeriöiden kanssa kansainvälisen materiaaliavun lähettämiseen ja vastaanottamiseen liittyvät logistiikkatehtävät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä;

12) toteuttaa Huoltovarmuuskeskuksen ulkomaisten toimijoiden kanssa tekemien kahden- tai monenkeskisten sopimusten edellyttämät tehtävät Huoltovarmuuskeskuksen toimialalla;

13) hoitaa muualla lainsäädännössä Huoltovarmuuskeskukselle säädetty tehtävät;

14) hoitaa työ- ja elinkeinoministeriön määräämät tehtävät.

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Huoltovarmuuskeskuksen johtaminen ja päätöksenteko

6 §

Johtaminen ja ratkaisuvallta

Huoltovarmuuskeskusta johtaa pääjohtaja, jonka nimittää valtioneuvosto. Pääjohtaja vastaa viraston toiminnan kehittämisestä ja tuloksellisuudesta sekä tavoitteiden saavuttamisesta.

Pääjohtaja nimittää Huoltovarmuuskeskuksen virkamiehet ja ratkaisee Huoltovarmuuskeskuksessa ratkaistavat asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistaviksi. Pääjohtaja voi myös ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Pääjohtajan tukena toimii johtoryhmä.

Tarkempia säännöksiä johtamisesta ja ratkaisuvallasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Työjärjestys

Pääjohtaja vahvistaa viraston työjärjestyksen. Siinä annetaan tarkemmat määräykset viraston organisaatiosta, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä hallinnon, toimintojen ja työskentelyn järjestämisestä.

4 luku

Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

8 §

Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta ja valvonnasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, valtioneuvoston kanslia sekä ympäristöministeriö osallistuvat Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen oman toimialansa osalta yhteistoiminnassa työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksen tueksi enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan ohjausryhmän, jossa ovat edustettuina kaikki ministeriöt. Huoltovarmuuskeskuksen pääjohtaja ja Huoltovarmuusneuvoston keskuudestaan enintään **kahdeksi kolmeksi** vuodeksi kerrallaan nimeämät **kaksi** elinkeinoelämän edustajaa toimivat ohjausryhmän asiantuntijajäseninä. Ohjausryhmä voi tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita.

Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän tehtävänä on:

1) käsitellä Huoltovarmuuskeskuksen tulossopimus ja seurata tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden toteutumista;

2) seurata Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston toiminnan rahoitusta ja rahoituksen kohdistumista;

3) käsitellä muut Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston toiminnan kannalta merkittävät asiat kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut asiat.

Ohjausryhmässä elinkeinoelämää edustava asiantuntijajäsen ei saa paljastaa ohjausryhmän jäsenenä saamaansa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä, tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan ohjausryhmän asiantuntijajäsenenä tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun ohjausryhmän jäsenyys on päättynyt.

Elinkeinoelämän edustajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmästä, sen tehtävistä ja menettelytavoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

5 luku

Materiaalinen varautuminen

10 §

Valtion varmuusvarastointi

Valtion varmuusvarastoja pidetään väestön toimeentulon ja suojaamisen, elinkeinoelämän toiminnan, maanpuolustusta ja turvallisuutta tukevan tuotannon sekä huoltovarmuutta koskevien Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden kannalta välttämättömistä materiaaleista. Huoltovarmuuskeskuksen on varmistettava, että varmuusvarastot ovat käytettävissä ja että niihin on fyysinen pääsy. **Huoltovarmuuskeskuksen määräämät henkilöt ovat oikeutettuja suorittamaan tarkastuksia varmuusvarastojen tiloissa varmuusvaraston valvonnan toteuttamiseksi.**

Raakaöljyn ja öljytuotteiden varmuusvarastot on sijoitettava siten, että raakaöljyt ja öljytuotteet voidaan laskea liikkeelle ja tosiasiallisesti toimittaa loppukäyttäjille ja markkinoille määräjasssa ja olosuhteissa, jotka lieventävät mahdollisesti esiintyviä toimitusongelmia.

11 §

Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

Valtioneuvoston yleisistunto päättää varmuusvarastojen käyttöönotosta poikkeusoloissa.

Varmuusvarastojen käyttöönotosta muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa päättää työ- ja elinkeinoministeriö.

12 §

Varmuusvarastoitujen lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden, henkilösuojainten ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollossa käytettävien tavaroiden käyttöönotto ja jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää 11 §:ssä säädetystä poiketen valtion varmuusvarastoitavien lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden, henkilösuojainten ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollossa käytettävien tavaroiden käyttöönotosta ja jakelusta. Valtion varmuusvarastoissa olevia lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita sosiaali- terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita voidaan ottaa käyttöön silloin, kun:

1) niiden käyttö on välttämätöntä väestön asianmukaisen hoidon ja huolenpidon tai sairauksien ehkäisyn toteuttamiseksi eikä maassa ole riittäviä kaupallisia varastoja eikä velvoite- tai turvavarastoja käyttöön otettavasta tavarasta;

2) niiden käyttöönotolle on tartuntatautilain (1227/2016) 73§:n mukaiset perusteet; tai

3) niitä käytetään kansainvälisen avun antamiseen toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle tai yhteistoimintaan toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueen ulkopuolella eikä käyttöönotto ole tarpeen 1 tai 2 kohdan nojalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Sosiaali- ja terveysministeriön käyttöönottoa ja jakelua koskevassa päätöksessä voidaan määrätä 1 momentissa tarkoitettujen tavaroiden jakelusta, käyttökohteista, määristä, vastikkeista ja muista jakeluun liittyvistä seikoista.

13 §

Tuotanto- ja suorituskyykyvaraukset

Huoltovarmuuskeskus voi tehdä tuotantovaruussopimuksia tai suorituskyykyvarausten hankintaa koskevia sopimuksia väestön toimeentulon ja suojaamisen, elinkeinoelämän toiminnan sekä maanpuolustusta ja turvallisuutta tukevan tuotannon turvaamiseksi. Tuotantovarauskia ja suorituskyykyvarauksia koskevat järjestelyt voidaan ottaa käyttöön vain normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

6 luku

Huoltovarmuuden rahoittaminen

14 §

Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa on valtion talousarvion ulkopuolinen huoltovarmuusrahasto, jäljempänä *rahasto*, johon tuloutetaan nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1472/1994) sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) perusteella kannettava huoltovarmuusmaksu.

Rahastosta katetaan materiaallisen varautumisen kustannukset ja investoinnit sekä muualla lainsäädännössä rahastosta katettavaksi säädetty korvaukset. Rahastosta voidaan lisäksi korvata Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoimintaan liittyviä huoltovarmuustoimenpiteitä sekä muita kuin materiaalliseen varautumiseen liittyviä huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä investointeja sekä kriisitoimenpiteisiin liittyviä kustannuksia.

Rahaston pääoman muodostavat sekä materiaallisen varautumisen edellyttämä että muu huoltovarmuuden kannalta välttämätön kiinteä ja irtain omaisuus, varmuusvarastoissa olevat tavarat sekä sijoittamattomat varat. Varmuusvarastoitujen tavaroiden luovutuksessa syntynyt voitto tai tappio on otettava huomioon rahaston pääoman muutoksena.

15 §

Huoltovarmuusrahaston hallinto

Huoltovarmuuskeskus vastaa rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Rahaston omistuksessa olevan kiinteän omaisuuden luovuttamiseen sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään. Kiinteistöjen tuotto ja niiden luovutuksista saatavat vastikkeet tuloutetaan huoltovarmuusrahastoon.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Jos rahaston likvidit varat ylittävät 150 miljoonaa euroa, ylimenevä osa tuloutetaan talousarvioon. Jos valtioneuvosto päättää lakkauttaa tai supistaa valtion varmuusvarastoja, lakkautusta tai supistusta vastaava osa huoltovarmuusrahaston pääomasta on tuloutettava valtion talousarvioon.

Rahaston hallinnosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Tilinpäätös, kirjanpito ja tilintarkastus

Rahaston tilikausi on kalenterivuosi. Viraston on laadittava erillinen tilinpäätös rahaston toiminnasta. Rahaston taloushallinnon järjestämiseen ja toimeenpanoon sovelletaan, mitä valtion talousarviosta annetun lain 21 a §:ssä säädetään.

Valtiontalouden tarkastusvirasto suorittaa vuosittain rahaston tilintarkastuksen.

Tilintarkastajien on tarkastettava rahaston hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta tilintarkastuskertomus, jossa on erityisesti lausuttava:

1) siitä, onko tilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

2) siitä, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot rahaston toiminnan tuloksesta ja tulokselisuudesta sekä sen taloudellisesta asemasta;

3) siitä, onko rahaston hallintoa ja toimintaa hoidettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

4) tilinpäätöksen vahvistamisesta;

5) rahaston tuloksen käsittelystä rahaston hallituksen ehdottamalla tavalla.

Kun tilintarkastus on tehty, tilintarkastajien on tehtävä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen sekä lausutaan siitä, onko tilinpäätös laadittu hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti.

Jos tilintarkastaja kesken tilikauden havaitsee merkittävää huomauttamista rahaston hallinnosta ja taloudesta, on asiasta viipymättä ilmoitettava Huoltovarmuuskeskukselle sekä työ- ja elinkeinoministeriölle.

Huoltovarmuuskeskuksen on tarvittaessa avustettava tilintarkastajaa tarkastuksen suorittamisessa.

Valtioneuvosto vahvistaa rahaston tilinpäätöksen viimeistään varainhoitovuotta seuraavan huhtikuun 15 päivänä. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen.

17 §

Lainanottovaltuus

Rahastolle voidaan valtioneuvoston luvalla ja sen määräämillä ehdoilla ottaa lainaa enintään 600 miljoonaa euroa. Lainojen korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

Valtio vastaa rahaston 1 momentissa tarkoitetuista lainoista siltä osin kuin rahaston varat eivät riitä.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

7 luku

Huoltovarmuuskeskuksen myöntämät tuet

18 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Huoltovarmuuskeskus voi myöntää Huoltovarmuusrahastosta tukea taloudelliseen tai muuhun toimintaan, jos se on tarpeellista tässä laissa säädettyjen tehtävien tai 1 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) toimenpiteen tukeminen ei ole lakisääteisesti jonkun toisen viranomaisen vastuulla;
- 2) tuki kohdistuu markkinoiden toimintapuutteiden korjaamiseen ja sillä on kannustava vaikutus;
- 3) yrityksellä katsotaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan;
- 4) tuki ei saa uhata vääristää tai vääristää kilpailua, ja myönnettäessä tukea taloudelliseen toimintaan huomioidaan, mitä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklassa säädetään; ja
- 5) tuki on määräaikainen.

Muutoksenhaussa Huoltovarmuuskeskuksen tukipäätökseen noudatetaan, mitä valtionavustuslain (430/2022) 34 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista.

19 §

Muissa laeissa säädetyt tuet ja korvaukset

Sen lisäksi mitä 18 §:ssä säädetään, huoltovarmuusrahastosta myönnettävistä tuista ja korvauksista sekä niiden myöntämisen edellytyksistä säädetään muualla lainsäädännössä.

8 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Osakkeiden hankkiminen, luovuttaminen ja päätöksenteko

Osakkeiden hankkimiseen Huoltovarmuuskeskukselle, Huoltovarmuuskeskuksen omistamien osakkeiden luovuttamiseen ja osakeomistusta koskevaan muuhun päätöksentekoon sovelletaan, mitä valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 4 §:n 1 momentissa säädetään.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

21 §

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada pyynnöstä maksutta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1, 4 ja 7 kohdassa tarkoitettulta viranomaiselta tämän lain 5 §:n 1 momentin 3, 4 ja 7 kohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot.

~~Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja edelleen ilman tietoja luovuttaneen viranomaisen suostumusta.~~

22 §

Tietojenantovelvollisuus

Elinkeinonharjoittaja ja elinkeinoelämän järjestö ovat velvollisia Huoltovarmuuskeskuksen pyynnöstä antamaan salassapitosäynnösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä Huoltovarmuuskeskukselle 5 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot.

Tiedot on toimitettava maksutta, ilman aiheutonta viivytystä ja vaadittaessa kirjallisina.

~~Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja edelleen vastoin tietoja luovuttaneen elinkeinonharjoittajan tai elinkeinoelämän järjestön asettamia ehtoja.~~ Huoltovarmuuskeskuksella ei ole oikeutta saada sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.

23 §

Salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan luovuttaminen

Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus luovuttaa 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tilannekuva, ~~silloin kun se sisältää salassa pidettävää tietoa~~, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1, 4, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle sekä sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielimille.

~~Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1, 4, 5 ja 7 kohdassa tarkoitettuihin viranomaisiin, Huoltovarmuusneuvostoon sekä sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielimiin ei saa luovuttaa salassa pidettävää tilannekuvaa edelleen ilman Huoltovarmuuskeskuksen suostumusta.~~

24 §

Virka-apu

Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada poliisilta virka-apua 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetyn valtion varmuusvarastojen valvonnan toteuttamiseksi sekä 11 ja 12 §:ssä säädetyn val-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

tion varmuusvarastojen käyttöönoton suorittamiseksi, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista.

Virka-avun pyytämisestä päättää pääjohtaja.

25 §

Uhkasakko

Huoltovarmuuskeskus voi asettaa 22 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

Huoltovarmuuskeskus voi asettaa 5 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun asetuksen 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun riskienarviointivelvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

~~26 §~~

~~*Suoritteiden maksullisuus*~~

~~Valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).~~

~~Viraston suoritteiden maksuista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.~~

9 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

27 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan huoltovarmuuden turvaamisesta annettu laki (1390/1992), jäljempänä *kumottava laki*.

28 §

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Kumottavassa laissa säädettyjä tehtäviä hoitava työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Huoltovarmuuskeskuksen virkasuhteeseen. Määräaikaisessa työsopimus-

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

suhteessa näissä tehtävissä oleva henkilöstö siirtyy palvelussuhteensa keston ajaksi Huoltovarmuuskeskuksen määräaikaiseen virkasuhteeseen.

29 §

Omaisuuteen liittyvät järjestelyt

Huoltovarmuuskeskuksen 31.3.2026 välitilinpäätöksessä olevat osakeomistukset siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Huoltovarmuuskeskuksen taseeseen, jonne merkitään myös muut viraston toiminnan edellyttämät omaisuuserät ~~ja reseEU-hankkeen valmiusvarastojen materiaalit~~. Rahaston taseeseen siirretään Huoltovarmuuskeskuksen 31.3.2026 välitilinpäätöksen muut omaisuuserät.

30 §

Sopimuksia, sitoumuksia ja vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös

Huoltovarmuuskeskukselle kuuluvien 5 §:ssä tarkoitettujen tai muualla lainsäädännössä Huoltovarmuuskeskukselle säädettyihin tehtäviin liittyvät arkistot, rekisterit ja tietoaaineistot sekä Huoltovarmuuskeskuksessa vireillä olevat asiat ja Huoltovarmuuskeskuksen tekemät sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet pysyvät tämän lain voimaan tullessa Huoltovarmuuskeskuksella, ellei niitä koskevista vastuista ja velvollisuuksista tämän tai muun lainsäädännön nojalla erikseen säädetä tai muuta sovita, eikä niiden sisällöstä muuta johdu.

31 §

Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Tämän lain voimaan tullessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn muutoksenhaussa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain mukaisesti.

2.

Laki

turvavarastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan turvavarastolain (970/1982) 8 a § ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 8 a § laissa 1685/1991,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti, 7:n § 1 momentti, 8 § ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 1 momentti laissa 1392/1992 ja 9 §:n 1 momentti laissa 307/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

1 §

Turvavarastoja voidaan perustaa ja ylläpitää väestön toimeentulon turvaamiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi sekä tuotantotoiminnan ylläpitämiseksi välttämättömien raaka-aineiden, tarvikkeiden ja tuotteiden varastoimiseksi ulkomaankaupan häiriöiden varalta.

3 §

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset turvavarastoitavista raaka-aineista, tarvikkeista ja tuotteista nimikkeittäin.

7 §

Huoltovarmuuskeskus voi myöntää turvavarastojalle avustusta poikkeuksellisen suurten varastoimiskustannusten kattamiseen. Avustuksen suorittaa vuosittain turvavarastojalle Huoltovarmuuskeskus turvavarastointisopimuksessa määrättävällä tavalla.

8 §

Turvavarastoija saa hakemuksesta myönnetyllä luvalla käyttää turvavarastossa olevia raaka-aineita, tarvikkeita ja tuotteita tuotantoonsa, jos:

1) turvavarastoidun raaka-aineen, tarvikkeen tai tuotteen saatavuudessa on laajamittaisia turvavarastojasta riippumattomia ongelmia tai tällaisen ongelman todennäköinen uhka, turvavarastojan tuotanto keskeytyisi tai olennaisesti vähentyisi ilman turvavarastoidun materiaalin käyttöä ja turvavaraston käyttöönottoa on olennaista merkitystä huoltovarmuuden kannalta;

2) energiahuollon kriisivalmiutta koskevat Suomen kansainväliset sopimusvelvoitteet edellyttävät turvavaraston käyttöönottoa;

3) turvavarastoidun raaka-aineen, tarvikkeen tai tuotteen saatavuudessa on tilapäisiä saantihäiriöitä, turvavarastojan tuotanto keskeytyisi tai olennaisesti vähentyisi ilman turvavarastoidun materiaalin käyttöä ja turvavaraston käyttöönotto ei olennaisesti vaaranna huoltovarmuutta; tai

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

4) turvavarastossa oleva tai muu velvoitteen alainen raaka-aine, tarvike tai tuote on vaarassa tulla varastoaikanaan käyttötarkoitukseensa soveltumattomaksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö myöntää turvavaraston käyttöluvan 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Työ- ja elinkeinoministeriö voi energiahuollon kriisivalmiutta koskevien Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden toteuttamiseksi myöntää turvavarastoijalle luvan luovuttaa turvavarastossa olevia raaka-aineita, tarvikkeita ja tuotteita.

Huoltovarmuuskeskus myöntää turvavaraston käyttöluvan 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Turvavaraston käyttöluvan myöntävän viranomaisen on luvassa määrättävä siitä, mitä materiaalia ja määrää lupa koskee ja missä ajassa turvavarasto on täydennettävä, sekä muista turvavaraston käyttämisen ehdoista. Käyttöluvassa voidaan määrätä myös raaka-aineiden, tarvikkeiden ja tuotteiden käyttökohteesta.

Jos turvavaraston käyttölupa koskee lääkkeiden tai lääkeaineiden turvavarastoa, on luvan myöntävän viranomaisen kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusta ennen luvan myöntämistä.

9 §

Joka käyttää varastoaan tämän lain tai turvavarastointisopimuksen vastaisesti, on velvollinen maksamaan takaisin valtiolle saamansa varastointiavustuksen. Takaisin maksettavalle avustukselle on maksettava avustuksen nostamispäivästä lukien vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

— — — — —

10 a §

Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada poliisilta virka-apua 10 §:n 2 momentissa säädetyn turvavarastojen valvonnan toteuttamiseksi, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista.

Virka-avun pyytämisestä päättää Huoltovarmuuskeskuksen pääjohtaja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Helsingissä 2.12.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen